

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio I. De d[omi]nio in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

FR. DOMINICI SOTO
SEGOBIENSIS, THEOLOGI,
Ordinis Prædicatorum.

Liber Quartus de iustitia & iure.

P R O E M I V M.

De altera iustitiæ specie, que è ragione ad distributivam ponitur, nempe de iustitia commutativa, sermonem nobis inveniuntibus operæpretium prius est de duobus eius præambulis videlicet primum de rerum dominio, mox de earum restitutione, hoc quarto libro differere. Enimvero dominum huiusmodi rerum, earumque divisio, basis fundamentumque est omnium contractuum conventorumque & pactorum, quæ per commutativam iustitiam celebrantur. Ac perinde cuncta que huic virtuti adversantur vitia, violationes quadam sunt & corruptelæ dominionum, rerumque possessionum. Quæ subinde iniuriarum genera contractaque debita restitutionis beneficio reperiari debent. Quinque ergo convenit de rerum dominio disputare quæstiones. Primam de re ipsa, deque eius subiecto. Secundam, de eius obiecto, nempe quod duplex sit, & quarum rerum. Tertiam de dominorum divisione ac legitima translatione. Quibus subinde de singularibus quorundam dominis quarta adhibetur disputatio. Ac demum quinta de dominorum translationibus. Sit ergo primus quæstionis titulus.

Partitio libri.

SOTO
iure
gibus
DIII
13

QVAESTIO PRIMA.

DE DOMINIO IN GENERE.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum dominium idem sit quod ius & facultas rerum.

QVÆSTIO præfens in duos articulos secari se postulat, quorum alter definitionem dominij, alter vero subiectum nobis constituat, Quamvis ergo, an do-

Mendicantes monachi quoniam ius habet utendi, cibis, vestimentis, atque alijs utensilibus usque ad rerum ipsarum consumptionem, dicuntur esse earundem rerum domini, ut Ioan. 22. in Extravagan. ad conditorum, concludere sibi videtur, nulla ergo restat ratio discriminis inter ius & dominium. In contrarium autem est, quod dominus, & servus sunt correlativa. Infit. autem de iure persona. distinguuntur homines in liberos & servos, ergo illic denotatur quod liberis præest, licet habeat ius illis imperandi,

10a. 22.

Primus argum.

Arg. 2.

minium idem sit quod ius facultasque rerum? Et arguitur a parte affirmativa. Ius idem est, quod facultas disponendi de rebus, libereque illis utendi idem autem pro ius videtur esse dominium. Secundo,

di, non tamen habet eorum dominium. Duo proposita argumenta dāo nobis membra designant. Est autem illico in questionis introitu adnotandum hanc vocem, Dominium non esse tam vñ frequētem apud oratores & p̄sicos Latinos, quā dominatus, ac dominatio, quę quidem duę voces in malum crebrius apud illos, quam in bonum vsurpantur. Significat enim quandam tyrannidis effigiem, videlicet quando quis in rem suam abutitur sibi subditis. Vnde Cicero. Tuscul. quęst. lib. 5. de Dionysio, Dum, inquit, duo & viginti annos dominatū occupauisset, &c. Et lib. 2. de Oratore: Brutus populum Romanum dominatu regio liberauit. Nam illa quorum homines domini sunt, facultates dicuntur Latine, ac substantiæ, & possessiones. Sed iuriconsulti sunt, qui hac voce vtuntur, ad significandum id quod pariter vocant proprietatem rerum, quę ab earum possessione distinguitur, atque ab vsu & vsufructu. Neque vero vox hæc secundum hunc significatum ceu barbara aut inusitata habenda est. Versatur namque inter illustres Latinos, vt apud Varro. de re rustica lib. 2. In mercando in emptio nibus & traditionibus dominium mutant: Et habetur in sacris literis, vt Thobie 8. Fecit hæc scripturam, vt pars dimidia quo superat, Thobie dominio deuenire. Et 1. Machab. 11. Rex Ptolemæus obtinuit dominium ciuitatum. In iure autem vsurpatissimum verbum est. Extant quippe in Digesto Nouo, lib. 7. distincti tituli de acquir. rerum dominium & de acquir. vel amitten. possel. At vero circa vocis descriptionem plus operę insunt inuiores, quam opus esset, vt puta Gerson de potest. Eccl. confid. 13. & tractatu De vita spiritali, lect. 3. cui plurimum astipulatur Conrad. tract. 1. de contract. & aliorum nonnulli 4. distin. 5. Primum enim omnium aiunt isti ius bifariam accipi. Primo pro lege, quo significatu dicimus, Ius Civile, & Canonicum. Secundo, pro legitima potestate, qua quis fungitur in personam aliquam vel rem. Deinde aiunt dominium idem esse prorsus, quod ius secundum modo acceptum. Quapropter dominium, inquit, est potestas seu facultas propinqua assumendi res alias in suam facultatem, vel vsu licitum, secundum iura rationabiliter instituta. Sic isti de dominio loquuntur, an vero proprie, id perpendamus. Primo, pro eodem vsurpatum iuris nomen ac dominij, reuera voces ipse agere ferunt. Ius namque vt supra visum est, idem est (vt ait lib. 5. Isidor.) quod iustum. Est enim obiectum iustitię: pura æquitas quam iustitię inter homines constituit, dominium autem facultas est domini (vt nomen sona) vt seruus vel in res, quibus suo arbitratu, obsequium quę commodum vitur. Fit ergo viuis non conuertatur cum dominio, sed fit illi superior & laus patens. Habet enim vxoris quoddam in maritum: iuxta illud Pauli. ad Corinth. 7. vit sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Et filius in parentes, qui curam suorum habere tenentur, ac serui in dominos, & quibus patet iustitię ratione debent. Et eadem ratio est subditus ius hęc in prelatum, a quo est instituendus & gubernandus, & ramen nullus istorum quatuor nomen extendas, dominus est appellare potest sui superioris. Sed ait Contra. Saltem negari non debet, quia proprie ius quoddam que superioris in inferiorum, dominium sit censendum: ita vt dominium vltimus potest addat superioris rationem. At profecto neque hoc ego istis facile concedam. Enim vero pater ius habet in filios: dominium autem si proprie sandum est, non item. Est inquam æquum & iustum atque adeo ius, vt pater filijs impetet ob suum ipsorum bonum, quos propter ipsos diligit, instituit, & educat. Dominium autem non quodcunque ius & potestatem significat, sed certe illam, quę est in rem, qua vti prohibito nostro possumus in nostram propriam vtilitatem quamq; ob nos ipsos diligimus. Id quod palam nomen ipsum auribus exhibet Dominum siquidem correlatiuum est seruus, qui quidquid est, totum est domini, veluti pecus. Nisi quod seruus occidi non potest: quia solus Deus est vix dominus. Vnde Aristot. 1. Poli. cap. 3. distinguit inter imperium civile seu regium, & despoticum, quod est dominicum, dicens, animam habere in corpus Dominicum principatum, mentem vero in appetitum, non nisi civile & regium, quod non est dominium. Et 5. Ethic. cor. cap. 6. distinguit inter ius herile & paternum, pater namque possidet filium ante legitimam aetatem, non tanquam dominus seruum, sed tanquam partem sui: & ideo ius illud non est.

Dñum
domina
tus do
minatio

Cicero.

Varro.

Quid sit
dñum.

Gerson.

Contra
dus.

Aliena
dominii
defini
tio impu
gnatur.

est dominicum herus autem possidet seruum tanquam instrumentum quo vitur. Arguit vero contra Richardus. Si quis aut filium patri, aut marito vxorem raperet, diceretur fur, furtum autem non committitur nisi inuito domino, ergo & pater filij dominus est, & maritus vxoris. Ad hoc tamen lib. sequenti quæstione de furto respondebitur, raptum filiorum aut vxoris non esse proprie furtum, sed captiuitatem, vel aliam iniuriæ speciem, sed seruum surripere, proprie est furtum. Præterea, satis est ad rationem furri, quod fiat vel inuito domino, vel eo inuito, ad quem res pertinet, etiam si non sit dominus, sed alio iure possidens. Quapropter Institut. de iure personar. distinguuntur statim homines in liberos & seruos, quoniam ius in liberos non proprie dicitur dominium, sed in seruos. Princeps enim licet dominus sit vrbium ac possessionum ciuium tamen non est dicendus nisi rex, aut dux, &c. Imo vero cum dominat vagit in subditos, vtendo scilicet illis ad suam propriam vtilitatem, tyrannus fit. Quare neque iudex neq. prælatus, etsi ius habeat in subditos, dicitur proprie eorum dominus. Et hoc notauit Christus Matth. 20. Princeps gentium dominantur eorum &c. non ita inter vos. Etenim (vt in summa iam dicamus) dominium solus est ius quo quis vitur ad suum proprium commodum, ius autem non hoc solum significat, sed amplectitur ius etiam, quo superior ac præfectus in subditorum rem, & bonum ipsis vitur. Quocirca ius tanquam superius genus ponendum est in definitione dominij tantum abest vt conuersim dicantur. De viro autem respectu vxoris mouere quempiam forte possit illud Genes. 3. Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. Haud tamen hoc ad dominium ciuile referendum est. Immo Aristot. loco citato illud ius viri in uxorem innominatum esse ait. Sed dicitur dominari, primum quantum ad vsum conjugalem, quia cum natura integra sine vlla fuisset turpitudine, laborisque molestia, post peccatum, quia in dolore paritur a muliere erat dicta esse sub viri potestate. Præterea quia in potentia supersite nullus esset ignorantia locus, vt pote quæ peccatum subleuata est: ideo quantum ad regimen dominari dicitur vir vxori, quam docere debet, sicut infra disturi su-

mus, elegantiores rudibus dominari, non quidem legali dominio, in bonum proprium dominorum, sed vrbano, in rem ipsorum, disciplina egentium. Hinc sequitur neque istorum definitionem, quam dominio adscribunt, legitimam esse, neque exacte constructam. Et quia (vt i. de Anima, tex. 85. auctor est Aristot.) ex recto ipsum obliquum cognoscimus, rectum pro captu nostro statuamus definitionem, per quam de altera iudicemus. Dominium ergo, si secundum artem describas, est propria cuiusque facultas & ius in rem quamlibet, quam in suum ipsius commodum vsurpare potest quocumque vsu lege permisso. Positum est ergo loco generis, facultas potius quam potestas, non vtique ratione illa Ioann. Gerlon cap. 3. De vita spirituali, videlicet quia facultas dicitur a fas, quare potestas latronis vtendi alienare, non est facultas. Etenim facultas non a fas, sed a facile deriuatur, vt sit quasi facilitas. Sunt etenim contraria, facultas & difficultas. Ob idque potestas genus est plura comprehendens, quam facultas. Potest quippe tyrannus abuti ciuium bonis, non tamen habet facultatem id est, facilitatem, quia id sine licentia & facultate domini aut iusta in tercedente causa, non potest. Quare minime opus est addere, propinqua, nam facultas hoc ipsum sonat. Potestas siquidem remota vtendi alienare, non est facultas. Addiderim autem, propria, vt dominium distinguatur a mera possessione, vsu, & vsu fructu. Etenim qui tantum habet vsu, aut vsu fructu, non habet propriam facultatem, sed dependentem a vero domino, vel a iudice id permittente. Itaque quod non soli barbari, verum & Latinissimi iuris prudentium more, iam proprietatem dicunt, id magis Latine dicitur propria facultas. Neque opus est addere cum Gerfone, assumendi res alias. Nam & homo per propriam voluntatem que motrix est omnium potentiarum, vitur etiam suis proprijs membris, in qua (vt paulo ante ex Aristot. citatum est) habet anima domini cum imperium. Adiectum tamen est definitioni, quod dominium sit facultas ad proprium vitentis commodum. quo differat ab alijs iuris speciebus, quibus superior inferior res ob suum ipsorum bonum gubernat. At dictum est deinde vniuersaliter, quemcu-

Statuit ac declarat dñij definitio.

Facultas vnde dicitur.

OTO
ure
gibus
DIE
13

Obicit Richardus

Solutio.

Dubium

Dubia soluitur.

Obie-
ctio cū
sua delu-
sione.

que vsum, vt distinguatur dominium ab vfu & vsum fructu. Est enim dominium facultas non solum vtendi fruendique re, verum & ipsam distrahendi donandi, vendendi, negligendi, &c. Veruntamen adhibitus est modus, vt vsum ille sit lege permiffus, ad dissoluendam objectionem qua quis tentaret infirmare definitionem. Enimvero pupillus ante aetatem legitimam dominio rerum suarum pollet, quarum tamen potiundi liberam facultatem non habet, cum talia bona neque donare valeat, neque vendere, quoniam lege humana prohibetur ea dilapidare. Nam cum dominium fundetur in libertate, licet ante vsum rationis vere sit dominus, quia vere liber, & non seruus, vsum tamen dominij ei ob bonum suum interdicitur, quoad usque rationis lux illi affulgeat. Vnde vt ait Paulus quamdiu haeres paruulus est nihil differt a seruo, non quidem quantum ad dominium, sed quantum ad vsum, & ideo est sub tutoribus. Et simile sit argumentum, de illo, cuius bona vinculo primo geniturae obligata sunt, qui cum sit vere eorum dominus, illa tamen non potest ratione aliqua alienare eo, quod civili sit lege prohibitus. Nam quod vere sit dominus, inde patet, quod alias illa bona carerent domino. Praeterea cum rex cuiuspiam postulationi annuens, bona eius vinculo primogeniturae alligat, quae prius erant libera, nullum ei admittit dominium, neque postmodum quando possessori facultatem concedit alienandi, nauem illi confert proprietatem aut dominium, ergo semper est dominus prohibitus tamen sicut pupillus. Absit autem de illis hic nemo meminit, vtrum dominium sit res ipsa quae possidetur an dominus, an potius relatio? Hoc veruntamen admonere non praeteribo ut philosophi caueant barbaras illas Terministarum locutiones. Equus enim audire ferat dominum equi, esse vel equum vel equitem? Est enim dominum illa rerum habitudo inter possidentem & possessum, puta facultas possidentis in rem possessam. Ob idque definitur per suum aetuum qui quidem modus definiendis potentis, peculiaris est. Etenim vt visus est potentia sentiendi colores, & auditus potentia sentiendi sonos sic dominium est facultas vtendi fruendique &c. Ad haec adnotandum est diuersam rem esse, titulum dominij ab

Titulus
a dño
distans
per oia.

ipso dominio, id quod negligentius quidam Parisiensium considerant, arbitramentis cum suo cancellario eandem facultatem quae est dominium, esse & titulum. Enimvero titulus basis dominij est seu radix ex qua pullulat. Est autem dominio: um titulus vel natura, vel lex, vel contractus, vel electio, &c. Exempli gratia, Titulus dominij naturalis quod homo habet in terra nascencia, est naturalis vita quae sine illis conseruari nequit, ratione cuius Deus & natura homini dedit una cum appetitu seruandi se, ius etiam vtendi necessario alimento, veluti titulus iuris (non dicam dominij) quod parentes habeat in suas proles, est naturalis genitura, Titulus autem quo quisque propria possidet, est ius genitium quo facta est rerum diuisio. Titulus vero episcopi est electio. Et titulus quo quis possidet domum, est vel nauia hereditas vel emptio vel praescriptio, &c. Ex hac constituta definitione dominij colligitur differentia inter ipsum, & vsum, atque vsum fructum. Dominium enim est facultas in substantiam rei, vsum fructus vero non nisi in eius qualitate & accidentia. In substantiam inquam rei, quia si est vsum fructus consumptibilis, veluti cibus & vestitus potest eam dominus consumere, si minus potest illam donare, & vendere, vt domum & seruum, quin vero & occidere vt pecudem. At vero vsum fructus est ius alienis vtendi ac fruendi rebus, salua eorum substantia, vt habetur. ff. de vsum fructu. & instit. eod. titu.

Nam qui habet vsum fructum agri vel hortorum, potest non solum fructus edere, verum etiam & vendere, quin vero & agrum alteri locare. Nudus autem vsum fructus est ius rebus alienis vtendi salua eorum substantia, non autem fruendi. Quo circa, vt habetur Instit. de vsum fructu & habitum, minus iuris est in vsum quam in vsum fructum. Fruitur enim ille re, qui in fructus habet plenam potestatem, quos scilicet non solum edere verum quomodoconque alienare potest, vtitur autem, cui tantum illis vescilicet, vel sua alere armenta, haud tamen illos aliter distrahere, vt qui habet nudum vsum agri, potest illuc intrare, comedere poma, & sereno iumenta sua & pecudes pascere, vendere tamen fructus aut locare non item. Quapropter in vtraque definitione dictum est, alienis rebus,

bus quoniam verus dominus non dicitur
 usufructarius aut usufructuarius, sed ille qui
 præcium habet vsum vel vsum fructum ta
 meti emphyteuta dicatur habere domi
 nium vile ad differentiam domini direc
 to, quod simpliciter est dominium. Hæc
 autem non sunt nostræ modo speculationi
 nis. Aattamen quoniam mendicantium
 religionem profitemur, institutio nos ad
 monet nostra circa hæc constitutam de
 finitionem quadam tenus disputare, an in
 rebus vfu consumptibilibus, possit vsum a
 dominio distingui? Res enim vfu non con
 sumptibiles sunt quarum vsum non est con
 sumptio, veluti prædium, domus & huius
 modi. Res autem vfu consumptibiles sunt
 ille, quarum vsum non est nisi distractio rei
 vel consumptio veluti est pecunia, cuius
 vsum est illam in alienum dominium trās
 ferre, & panis cuius est ipsam comedere.
 De his enim que vnico actu consumuntur
 (vi grauius sit dubium) sermo nobis est in
 proposito, nam inueste licet usu atteratur,
 tamen quia non unico actu contrita perit,
 possit utrunque discerni vsum a dominio.
 Mouemus autem potissimè dubium pro
 pter institutum eorum qui sub sancta regu
 la diui Francisci degunt, & eorum qui ex
 nostris in eodem instituto perseverant. A
 iunt enim. Minores omne abdicasse domi
 nium, adeo ut neque pecuniæ, neque pan
 nis neque eduliorum quibus vescuntur do
 minio fungantur, ut possint dei si suo uti
 licet verbo proprietarij. Neque uerò tan
 tum inter Theologos hæc controuersa
 est & contestata, uerum & a summis. Pon
 tificibus uariæ sunt de hoc pronuntiatæ
 sententiæ. Exstat enim. Constitutio Nico
 lai III. in cap. Exiit qui seminat. de verb.
 sign. libro sexto ubi declarando dicta Gre
 gorij aliorumque Pontificum luculenter
 affirmat per multisque adiectis uerbis con
 firmat, Fratres minores nullâ habere do
 minium, neque in communi neque in
 particulari utensilium, aut uictualium, sed
 meros esse usurarios. Dominium autem
 pecuniæ semper apud erogantes remane
 re, cibariorum uero, & utensilium apud
 summum Pontificem. Eadem ferè exstat
 sententia Clementis V. clem. Exiit de pa
 radiso. eod. titul. Contrarium uero sen
 tentiam his obiecit Ioann. 22. in Extra
 uagant. ad conditorum, & cum inter non
 nullus, & quia quorundam de uerb. si

gnifi. ubi indubius asserit. in rebus usu
 consumptibilibus usum minime distin
 gui a dominio, neque ullo pacto posse ab
 illo separari. Res certe est difficilis. Et
 primum, ut ab ipsa natura rerum in
 titium contra arguendi sumamus apparet,
 quod cum usus huiusmodi rerum sit ear
 um consumptio, nemo possit re uti, nisi
 tanquam uerus dominus. Verum enim
 dominium, si eius definitionem supra con
 stitutam respicias in hoc consistit, quod in
 omnem usum res possit assumi, postquam
 autem consumitur, nullus sit ei reliquus
 usus. Vnde S. Thom. 2. 2. quæst. 78. artic.
 primo pro constanti habet, in uino & in
 pecunia, & in rebus huius modi neuti
 quam computari seorsum posse vsum
 præter rem ipsam, sed cuiuscunque conce
 ditur vsum, eidem concedi rem, atque a
 deo eius dominium. Et tamen si vsum hui
 us generis rerum a dominio secerneretur,
 fieret inde aperte consequens posse locari
 vsum, distincto pretio ab illo, quo res
 aestimatur, ut quis mihi daret pro usu tan
 tum & insuper pro capone quantum ual
 ler. Secundo loco iuris auctoritate argui
 tur, nam ff. de usufruct. erat rerum que usu
 consu. l. 2. cautio sit, pecuniæ vsum fructum
 non posse legari abique ipsa pecunia, ne
 que aliarum rerum, puta uini & olei, que
 usu consumuntur, quia nemo potest his
 uti nisi consumendo, ob idque quantum
 ex illo titulo sincere colligitur, usus fructus
 harum rerum ad genus quoddam mutua
 tionis spectat. Ille enim cui usufructus
 pecuniæ uel frumenti legatur, tenetur cau
 tionem dare quod totam rem restituet le
 gitimo hæredi. Et ff. de usufruct. & quem
 admodum quis utatur. l. omnium §. con
 stituitur, prohibetur vsum fructum per
 petuum esse, ne inutilia sint dominia, nam
 frustra esset rei dominium, quia nunquam
 liceret uti. Ex his ergo sumitur argumen
 tum. Si panis & uini mendicantium vsum
 est apud illos, & talis vsum, ut nunquam
 rem teneantur restituere: competitissimum
 sit, & dominium esse penes eosdem. Res
 pondent autem hac distinctione usus.
 A iunt, inquam, ut habetur in dicto cap.
 exiit, duplicem esse rerum usum, alterum
 uidelicet iuris, atque alterum facti. Vsum
 iuris est concessio legis, & hic in hisce
 rebus non separatur a dominio, hoc ta
 men a iure carese mendicantes. Vsum autè
 facti

Psimū
ar. a par
te nega
tiua.

S. Tho.

Secundū
arg.

OTO
ure
gibus
DIE
13

Emphi
teuta.

Qs gra
uis.

Nicola
tauas.

Clemēs
V.
Ioā. 22.

facti est actio ipsa comedendi & bibendi, atque hic tantum illis concessus est. Sic ait Nicolaus Pontifex cod. capit. exijs. At vero distinctio hac non est intellectu tam facilis, quam dictu. Nam usus iuris non alius intelligitur, quam quod ius ex voluntate domini permittit. Legauit mihi quispiam usum fructum pecunie, inde fit, usum esse mihi legitimum. Si ergo legitimum est, ergo iure concessus. Pate modo, si erogas mendicanti panem, cur usus ille mendicantium non erit iuridicus: Accedit hac, quod eodem loco ait Papa, perinde illis concedere usum, ac si essent vere domini, quin vero Ioann. 22. palam ingenueque fatetur nullum se habere dominium rerum mendicantium, & si quod habet, libentissime renuntiare. Hic se tamen minime obstantibus, si questio non tantum de nomine est, statuit conclusio in gratiam Mendicantium, quae sit huius articuli secunda: Usus rerum comestibilium & utensilium distinguitur quodam pacto a dominio, ita ut mendicantes absque ulla (ut aiunt) proprietate illius utantur. Probat: Ad verum dominium non sufficit ut cui liceat rem consumere, puta alienare, uendicare in iudicio, legare, negligere, &c. Minoritas autem non possunt neque conuentu iuncti, talibus modis rebus suis tui. Quin uero qui pecunias illis largiuntur, possunt pro libito amouere quoties libuerit tanquam ueri domini. Aliorum uero utensilium, atque alimentorum Papa se dominum pronuntiat. Itaque quemadmodum dum quis, amicos conuiuio excipit, non facit eos dominos esculentorum, & poculentorum, quibus mensa exutitur, quia neque illis facit facultatem illa surripieudi, ut in proprias domos importent, sed tantum ut sedentes uescantur illis, eodem pene modo Papa inuitat quoties fratres, quibus tantum facit facultatem edendi ac bibendi, uestiendi, &c. Quare et si illa de medio tolleret, nullam eis faceret iniuriam, neque esset habendus tanquam fur & latro, sed tanquam dominus, qui sua repetit. Facit in fauorem huius conclusionis illud Act. 2. ubi habetur, Omnes credentes habuisse omnia communia quod de illis intelligendum est, qui Hierosolimis agebant: omnia ergo usque ad alimenta erant illis communia, & gerebant se ueluti con-

uiuæ ad mensam conuiuatoris. Præterea, ego met mihi hac ratione idem adstruere. Fatentur namque impugnatores huiusmodi paupertatis, posse monachos habere proprium in communi, licet nemo illud habeat in particulari. Vitamus ergo confessione sua: Possum ergo particularis monachus uesci communibus, quamuis non sim particularis eorum dominus, potest ergo pari modo totus conuentus & totus ordo, eisdem uti, tamen si omni careat dominio. Neque multum mouere debet uerbum Ioan. 22. dicentes se abdicasse tale dominium. Primum, quia id non fecit legitime, & si fas est dicere, nec iuste, sed certe in odium forsitan Ocham & aliorum sui ordinis, qui fuerunt ei infestissimi. Deinde, quia si in renuntiationem successores eius in eadem sede nondum probauerunt, sed exemplo suorum antecessorum idem retinent dominium. Eandem conclusionem corroborat Lex Deuter. 23. quia ingredientibus vineam proximi permittebatur uuarum usus absque dominio. At enim. Ingressus uineam proximi tui comedere uas quantum tibi placuerit, foras ne efferas tecum. Non ergo faciebat unarum dominium, ut posset uendere aut pro alia recambire, sed tamen ut tanquam conuiuia pascere. Item Insti. de usu & habita ei, qui fundi nudum habet usum, nihil ulterius conceditur, quam ut oleribus, pomis, floribus, &c. ad usum quotidianum utatur. Videtur ergo usum illic distingui a dominio. Ad idem pertinet, quod qui extrema laborat necessitate, potest alieno pane sibi succurrere, non tamen ut illum vendat quare profecto non videtur illic transferri dominium, sed alieno legitime uti, tamen si ubi quispiam laboraret inopiam panis, posset rem aliam capere, quam cum pane permutaret. Et sumitur coniectura, quod non transferatur dominium in extrema necessitate, ex eo quod alias ille, qui sub illum articulum misero non succurreret, maneret restitutioni obnoxius nam si tenebant transferre dominium in alterum, perinde habuit ac si retineret rem alienam. Hæc profecto rem faciunt multum probabilem, ex quibus modo aliquo clarescit id quod ait Nicolaus Papa scilicet quod Minores habent usum facti, & non iuris, puta usum in actu, & non in habitu. Usus enim iuris seu in habitu est, quando talis usus

non

Ioã. 22.

Secunda
conclu.Probatio
conclu.Similitudo
adposita.

ARTICVLVS II.

Virum tantum Deo intellectualibusque ac rationalibus creaturis competant rerum dominia.

Præfixa ergo dominij definitione, subsequitur articulo secundo ius subiectu explorare videlicet inquirere quibus proprie competat rerum dominium, an scilicet totis post Deum angelis, atque hominibus? Arguitur enim quod brutis animalibus suo ordine congruat dominium, vt puta herbarumque vt legitur Genes. concessæ illis sunt in pabulum. Quin videtur dux apum dominium in suum gregem obtinere, & inter grues illa quæ aciem ducit, apparere cœlerarum esset regina. Et inter feras ferocissimus Leo dominari videtur reliquis bestiis, & accipiter dominatum pariter gerere in miseris aues. Secundo ad idem arguitur de inanimis cœlis qui huic subleuari mundo dominantur, vt pote cui calorem, virtutemque influunt quibus fouetur ac vegetatur. Vnde Aristot. Meteor. Necessè est mundum hunc inferiore subiectum esse lationibus superioribus, vt eius inde virtus gubernetur. Vnde Genes. 1. creatus legitur esse sol vt præsit dici lunaque vt præsit nocti. In contrarium tamen est, quod eodem loco Genes. 1. solis hominibus adiudicatur orbis dominium, Faciamus inquit hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & præsit piscibus, &c.

De hac quæstione Neoterici, Gesonem ducem sequuti, multa comminiscuntur rationi parum consona. Ille namque grauis alioqui auctor, complures dominionum species locis supra citatis multiplicauit. Inter quas & multa tribuit dominia brutis multaque subinde insensibilibus rebus, vt argumentis supra formatis explicatum est. Hac autem (bona venia dixerim) an tam ratione & iudicio inuenta sint, quam prohibito asserta examinare oportet. Etenim rerum naturam consulentibus illico fiet compertum ratione dominij, non tam late patere. Sit ergo hæc. Prima conclusio. Solis illis qui intellectu & libero arbitrio vident conuenit dominandi, ratio, illi quoque adeo solis habere rerum dominium, nepe Soto, de Iust. & iure. T cum

Primū argu. a partene gatiua.

Secūdū arg.

Aristot.

Io. Ge.

Prima conclu.

OTO
URE
GIBUS
DIE
13

non potest a domino impediri, qualiter nõ est apud Mendicantes, sed tantum dum actu veicitur. Secus autem res habet in cuncta, nam cum talis vsus sit illam alienare, assumitur in omnem vsum, atque adeo nemo ea legitime vitur, nisi verus dominus. Et per hæc respondetur ad rationes in contrarium. Ad primum enim dicendum, quod etsi post consumptionem harum rerum nullus alius restet vsus, non tamen continuo sequitur vt assumatur in omnem usum, quod ratio dominij desiderat. Sed arguis instantius, Si Mendicantes, non possunt illas alienare illud est quia sunt lege prohibiti, sicut pupilli, & primogeniti, non ergo obstat, quo minus sint veri domini sicut illi. Negatur antecedens, quoniam nulla ciuili lege prohibentur illa vendere, vel donare, &c. Sed quia verus dominus eius modi facultatem eis non permittit. Ad iura autem superius allegata, & ad auctoritatem Dni Thomæ, negantis in hisce rebus posse seorsum computari vsum ac dominium respondetur, solum illis iuribus constitui, quod non possit seorsum pretium sumi pro vsu aliud a pretio rei. Haud tamen negant quo minus dominus possit vsum restringere vt alter illo duntaxat modo vitur, & non omnibus modis, qui requiruntur ad verum dominium.

Argumenta in capite quæstionis obiecta satis liquido soluta sunt. Primum secundum præmissa, falsa est, nempe dominium & ius equi pollere, immo ratio dominij plus ponit quam ratio iuris, & inde ius generalior vox est. Et pariter responsum est ad aliud nempe non sufficere ius illud Mendicantium in cibos & vrensilia, vt in eorum domini. Secundi autem utraque præmissa vera est, vt secunda conclusio ostendit, scilicet Mendicantes alimenta vestimenta que consumere, quorum tamen non sunt domini, non tamen inde fit consequens definitionem nostram non esse legitimam. Immo per eandem dicitur, non esse illarum rerum dominus, quippe cum nequar illa ab aliena re.

Ad primū rōnem. Obiecta.

Dilectio Ad secundū ditionē & ad D. Tho.

Ad primū arg. præmissa.

Ad secundū arg.

cum primis Deo, mox intellectuali natu-
 re angelice, deinde rationali homini, Deus
 inquam, cuius (vt ai. Pla.) terra est, plenitu-
 do eius iure creationis dominium gerit ac
 principatum rerum omnium quas ipse co-
 didit vt habet Sapientis illa confessio, do-
 minus vniuersorum tu es. Fuit quidem ab
 aeterno, potestate Dominus, ab orbe tamē
 condito, viu & actu. Nam antea nulla erāt
 res quae illi parerent. Est n. nefas eousque
 abuti nomine (quod quosdā non repudet)
 vt dominū inter diuinas personas nomi-
 netur, quippe cum nihil in Deo sit eodem
 ipso inferius, sed quidquid illis est, infinitū
 existit. Neq; vero filius vllō pacto subijci-
 tur patri, vt pote cui summe aequalis est. Ob
 idque tota trinitas par habet dominium i-
 demq; absolutum creaturarum. non solū
 quantum ad vsum, verum & quantum ad
 eorum naturas, vt pura cui non modo pro-
 suo arbitrato cunctis vti liceat, verum &
 earum naturas creare, annihilare ac preter
 natura leges alterare, vt ignem ne calefa-
 ciat impedire, aquam absque igne calefa-
 cere, & tanquā dominus vitę & mortis non
 solum reliqua animalia, verum & hominē
 vita priuare. Angeli autem dominium ha-
 bent suarum tantum naturalium actionū,
 mundi vero huius non perinde atq; homi-
 nes. Quandoquidem propter ipsos qui nul-
 lo egent corpore, nequaquam creatus est,
 sed propter solos homines quibus angeli
 sunt ad ministratorij spiritus, tamen si ipso-
 rum Hierarchiæ per suos. Principatus ac
 Dominationes sint distribute, alijque adeo
 alijs imperent. Hoc autem perparum ad
 rem nostram atinet. Descendamus ergo
 ad genus nostrum, cui soli competere de-
 monstramus sublunarium dominium. Pri-
 mo Dominus nisi ineptissime voce abuta-
 mur, ille solus est, in cuius facultate est sibi,
 re sic, aut aliter in suum commodum vti,
 hoc autem nisi per intellectum ac volun-
 tate nemini congruit, solus ergo homo in
 terris dominij ratione susget. At quo res
 elarius cluceat arguitur secundo, Domi-
 nium exterarum rerū nemini nisi hac ra-
 tione conuenit quod sit ipse suarum actio-
 num dominus, dominium enim quod quis
 que habet in suos actus, causa est & radix
 eius quod habet in alias res, est autem so-
 lus homo suarum actionum dominus (vt
 1. 2. quæst. 1. aucto: est S. Thom.) per in-
 tellectum & voluntatem. Eadem ergo

ratione ius illi soli conuenit vt dominus
 sit aliarum rerum. Minor enim huius argu-
 menti præter S. Th. uel uisus ipse loquendi
 hominum demonstrat. Dum enim quis
 mentecapitur, dicitur non esse sui ipsius do-
 minus, sed sui impotens. Maior autem in
 ratione naturali posita est. Ete nim qui sui
 non est, dominus esse nequit aliorum. Sed
 & testimonio supra citato scripturae sacre,
 qui interpretatur est, eadem conclusio
 tertio comprobatur. Dixit. n. Deus Genes.
 1. Faciamus hominem ad imaginem & si-
 militudinem nostrā, & præsit piteibus ma-
 ris, & uolantibus cæli, & bestiis, &cet. Hoc
 est, in hoc cum faciamus ad nostram ima-
 ginem, ut reliquæ creaturarum uniuersita-
 ti, quæ nostra caret imagine, dominus con-
 stituatur, fieri autem hominem ad imagi-
 nem & similitudinem Dei, est fieri intelle-
 ctu & uoluntate liberum, hæc enim est fa-
 cies Dei. In reliquis namque creaturis ne-
 stigmium eius tantum relictum est, sicuti hu-
 man i pedis relinquitur in puluere per quē
 eiusdem hominis facies agno ei nequit.
 Igitur quia duæ istæ potentie, intellectus
 & uoluntas, communicatæ sunt homini,
 per hoc conditus est ad imaginem Dei, in-
 deque adeo ius fortius est dominandi in
 ceteras animantes, rationis expertes. Haud
 equidem ignoro quosdam distinguere in-
 ter dominium regale & naturale, dicentes
 ad priorem speciem libertatem requiri,
 non autem ad secundam. ueruntamē hoc
 gratis dictum est quia natura ipsa nemo
 est dominus rerum, nisi qui dominus est a-
 ctionum suarum, & ideo neque rerū. Quæ
 to arguitur, Dominium quempiam rege-
 rere (ut supra ostendimus) est ipse, uti. bruta
 autem animantes uti nequitiam. pos-
 sunt, ergo neque ullum habere dominium.
 Minor est S. Tho. 1. q. 16. ubi docuit brutis
 non competere usum, secundum illud Au-
 gu. lib. 83. quæstionum. Vti aliquod nō po-
 test animal, nisi rationis particeps. Et ratio
 est, quod uti est rem in finem ordinare, quā
 quidem uoluntas est finis, usus autem me-
 diorum ad finem, & pecudes nihil agunt
 propter finem, quippe quem non cognos-
 ceant, sed aguntur potius nature instinctu.
 Et simili in ueritate id cōfirmatur. Do-
 mini. n. est imperare hoc autem idem est
 quod rem in alium finem ordinare, quod
 ideo a brutis alienissimum est, ut idem S.
 Th. quæst. statim. 17. commonstrauit. Quia
 10 ad-

Angeli
 quibus
 reb. do-
 minent

Conclu-
 sio ostendit.

QVÆSTIO II.

DE REBVS QVAVRM HO-
mo est Dominus.

ARTICVLVS I.

*Utrum rerum omnium, quæ sunt in
mundo sit homo iure aliquo
dominus.*

ostquam constitutum no-
bis est homini solū in crea-
turis corporalibus domi-
nium rerum congruere, cō-
sequens est, vt dispertemus
quorū plerūque rerum dominio sua-
tur. Et habebit quæstio duos articulos. Pri-
or erit generalis, posterior vero de duob.
dominijs peculiaris. At arguitur a parte ne-
gatiua, quod non omnium prorsus que
condita sunt in terrarū orbe, sit homo
dominus. Etenim aut illi naturali iure con-
ueniret, diuino, aut humano. Non natura-
li, quia vniuersale dominium concessum
est ei a Deo in eius creatione. Neq. prius
diuino, quoniam tunc iure charitatis esset
homo dominus cuiuscunq. rei indige-
ret, eademq. charitate amissa, eodem deci-
deret iure. Nam Deum solis amicis conde-
cet bona sua elargiri. Consequens autem
est falsum, & contra humanum morem, e-
tiam Christianorum in quibus multi iusti
rerum egestate premūt omnium domi-
nio orbati, inulique contra iniqui, & pra-
ui bonis huius mundi, secundum leges, que
a diuina regū a non exorbitant, potiuntur.
Quod autem iure mere humano non sit
homo dominus, patet, quoniam antequā
leges humanæ essent, Deus nostro generi
indulserat, rerum dominium, quod funda-
mentum est humani iuris quo earum do-
minia diuisa sunt. Secundo arguitur. Ho-
mo non est dominus elementorum neque
cælorum, quia illa non sunt nomina a Ge-
nes. i. vbi homo constitutus est rerum do-
minus. In contrarium est, quod omnia fa-
cta sunt propter hominem, vt 1. Polit. au-

T 2 flor

OTO
ure
gibus
DII
13

so ad eandem conclusionem arguitur. Qui-
cunq. dominium habet cuius libet rei, inu-
ria afficitur, dum illi aufertur. Bruta autē
animalia neq. iustitiæ capaces sunt, neq. in-
iuria, neque quam non cognoscunt, felici-
tatis, vt patet, ex Arist. 1o. Eth. c. 8. Cuius ra-
tio est, quod cum non sint libera, non sunt
sui iuris, sed quidquid sunt, hominis sunt,
propter qui orbis conditus est. Et ideo qui
iumento, & armento, vel pabulum sustule-
rit, vel vitam, nullam ei irrogauit iniuriā,
sed domino, & qui equo regis loco cedit,
nullum ei honorem defert, sed regi, nullū
ergo pecudes habent dominium neq. ius
in herbas, sed tantum appetitum natura-
lem, atq. etiam potestatem. Quod si brutis
nullum potest dominium competere, liqui-
do sit, multo minus cælis ac rebus inanimis
conuenire posse. Est ergo homo hac ratio-
ne medius inter Deum, & bruta. Nam irra-
tionale animal nullum habet dominium,
Deus vero supremum, nempe & quantum
ad vñs, & quantum ad naturas rerum, sed
homo quantum ad vñs, attamen quantū
ad naturam minime, vt pote quas mutare
non potest, nisi applicando actiua passiuus.

Ad pri-
mū arg-
Ad primum igitur argumentum respō-
detur, perimendo totum accedens. Haud
enim bruta vllum habent herbarum domi-
nium, quod eadem ipsa Genes. auctoritate
contra citata comprobatur. Haud enim le-
gantur ibi herbe pecoribus & iumentis cō-
cessæ, sed solis hominibus. Ecce enim, in-
quit, dedi vobis herbam afferentem semē
super terram, &c. vt sint vobis in escam &
cunctis animantibus terræ. Ius ergo herba-
rum non est concessum brutis, sed nobis
pro illis quæ nobis serui ent. Neq. in apibus
est nisi metaphoricus rex, quia neq. examē
in finem ordinat, sed in instinctu naturæ vna
præit reliquisque exercitus sequitur. Mul-
toque minus aut fera bestia aut rapaces
aues dominantur cæteris, licet illis velut
alimento vñantur. Mox ad secundum pari-
ter respondetur, cælos longe minus pro-
prie dominium habere eo signifiatu quo
nomen imperentiarū vñsumus, sed di-
cuntur prædominari, quia eorum influ-
hæc inferiora coalescunt, fouentur, alteran-
tur, ac submutantur, sicuti & in singulis ele-
mentis illa qualitas dicitur prædomi-
nari, quæ alteri præminet.